

گزارش

و عده پزشکيان برای تخصیص بودجه بر اساس عملکرد چه میزان محقق شد؟

زنگنه: تلاش می‌کنیم بودجه غیر واقعی بسته نشود

بودجه سال ۱۴۰۵ هفته گذشته توسط رئیس جمهور تقدیم مجلس شورای اسلامی شد و بر اساس اصلاحی که پیش از این در ماده ۱۸۲ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی انجام شد، بودجه زین پس فقط در بخش جداول بررسی خواهد شد و احکام بودجه دیگر در جلسات علنی مجلس بررسی نمی‌شود. البته دولت لایحه‌ای را به مجلس فرستاد تا الزاماتی به احکام بودجه اضافه شود که در جلسات علنی مجلس بررسی و به تصویب رسید.

این در حالی است که مسعود پزشکیان از ابتدای دولت چهاردهم به موضوع اصلاح ساختار بودجه تاکید دارد و اینکه باید نظام پرداخت در بودجه سنواتی بر اساس عملکرد و اثربخشی، انجام شود. همچنین پزشکيان در جای دیگر به این موضوع اشاره کرد که سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی زیادی در کشور وجود دارند ولی عملکرد و برون دادی از آنها مشاهده نمی‌شود و تا زمانی که مشکل معیشت مردم وجود دارد، چرا باید به این نهادها بودجه پرداخت شود.

از طرفی اواسط آذرماه امسال ۱۸۰ تن از اساتید دانشگاه، پژوهشگران و کنشگران اقتصادی و علوم اجتماعی در نامه‌ای سرگشاده خطاب به رئیس‌جمهور ضمن تاکید بر ضرورت انجام اصلاحات اقتصادی نسبت به پرداخت بودجه به برخی دستگاه‌ها انتقاد کردند. به نوشته ایرنا؛ این اساتید و کنشگران اقتصادی معتقد بودند که برخی از نهادها هیچ نقش و جایگاهی در ارائه خدمات به مردم ندارند و مشخص نیست چرا باید از منابع عمومی بهره‌مند شوند.

بررسی جزئیات لایحه بودجه نشان می‌دهد، در برخی از دستگاه‌ها موضوع کاهش بودجه آنها رعایت شده و در برخی دیگر همچنان شاهد افزایش بودجه هر چند کم برای سال آینده هستیم. البته جداول بودجه در کمیسیون تلفیق در حال بررسی است و نمایندگان پیشنهادات خود را در این باره به کمیسیون ارائه خواهند کرد. با این حال در نمای کلی از بودجه دیده می‌شود که به عنوان نمونه بودجه مجلس با کاهش ۲۵.۵ درصدی نسبت به بودجه سال ۱۴۰۴ مواجه شده است.

همچنین در بودجه وزارت دادگستری کاهش ۵ درصدی و بودجه شورای عالی حوزه‌های علمیه به ۵.۹ درصد کاهش ۱۹ درصد کاهش نسبت به سال ۱۴۰۴ دارد. صداوسیما که در سال ۱۴۰۴ به میزان ۲۹ هزار و ۶۳۲ میلیارد تومان بودجه در اختیار داشت، این رقم در سال آینده به ۳۳ هزار و ۵۱۳ میلیارد تومان افزایش یافته که معادل ۱۳.۱ درصد رشد است.

همچنین بودجه جمع تشخیص مصلحت نظام ۱۰۶۸ میلیارد تومان تعیین شده که کاهش ۲.۳ درصدی نسبت به سال جاری دارد. بودجه دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری ۴۴ میلیارد تومان است که نسبت به سال ۲۰۲۱ در صد کاهش را نشان می‌دهد و بودجه شورای عالی حوزه‌های علمیه ۷.۴ هزار میلیارد تومان تعیین شده که کاهش ۱۶ درصدی خواهد داشت.

مؤسسه «آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) که آن را مرحوم آیت‌ا... محمدتقی مصباح یزدی بنا نهاده همراه با برخی از نهادهای زیرمجموع آن حدود ۴۵۰ میلیارد تومان بودجه داشتند که این رقم در لایحه ۱۴۰۵، حدود ۴۴۱ میلیارد تومان است که نسبت به مجموع در بودجه امسال کاهش یافته است. البته برخی از نهادها هم هستند که همچنان شاهد افزایش بودجه سنواتی آنها برای سال آینده هستیم.

به عنوان مثال بالاترین رشد بودجه در بین نهادهای عمومی و فرهنگی مربوط به سازمان اوقاف و امور خیریه است که بودجه این نهاد ۳۶.۲ درصد رشد داشته و بودجه دبیرخانه شورای عالی فرهنگی به میزان ۱۷.۸ درصد افزایش داشته است.

برخی از نهادها هم با افزایش کم رشد بودجه مواجه بودند از جمله برای بنیاد ملی نخبگان ۴.۱ درصد رشد بودجه در نظر گرفته شده و بودجه شورای نگهبان ۹۳.۵ میلیارد تومان پیش‌بینی شده که رشد ۱.۳ درصدی خواهد شد. همچنین در بررسی بودجه برخی دیگر از مراکز فرهنگی، رشد ۵ تا ۱۰ درصدی بودجه نسبت به امسال را شاهد هستیم.

امسال شدن اعداد بودجه

یک عضو کمیسیون برنامه و بودجه اظهار داشت: آقای دکتر پزشکیان به درستی تاکید داشتند که بخش زیادی از دستگاه‌ها و نهادها در طول سال‌های مختلف شکل گرفتند و عموماً زیر نظر دولت هستند ولی حضور آنها جدی نیست و می‌توان بودجه آنها را حذف یا اقدام کرد که این موضوع تاحدودی در بودجه سال آینده محقق شده است.

وی تاکید کرد: کمیسیون تلفیق در زمان بررسی بودجه همراه با کمک سازمان برنامه و بودجه باید تیغ جراحی را بردارند و بودجه سازمان‌ها، نهادها و دستگاه‌هایی که عملکردی ندارند کاهش داده یا داغام کنند. وی اضافه کرد: امسال بودجه بر اساس جداول بررسی خواهد شد و قطعاً مجلس برای بند. بند اعداد لایحه بودجه بحث خواهد کرد. چرا که فرصت ۳ ماه برای بررسی جداول بودجه وجود دارد.

زنگنه با بیان اینکه این قول را به مردم می‌دهیم و تلاش خواهیم کرد که بودجه غیرواقعی بسته نشود، اظهار کرد: حتی اگر بسیاری از مصارف را کم کنیم، این موضوع به سود کشور است تا اینکه بودجه توهمی نباشد. البته بودجه در میانه راه سبب کسری بودجه و استقرار از بانک مرکزی خواهد شد. وی خاطرنشان کرد: باید میزان اوراق و منابع مالیاتی در بودجه سال آینده به صورت واقعی دیده شوند.

حتی درآمدهای نفتی را ۱۰ درصد از واقعیت کمتر ببینیم و ضریب ریسک برای آن در نظر بگیریم تا دچار کسری بودجه نشویم.

مجید ابهری در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

خرید طلا به پناهگاه امن

روانی جامعه

تبدیل شده است

بازار ایران به تصویر آینده واکنش نشان می‌دهد نه واقعیت

افزایش قیمت طلا و ارز امنیت روانی جامعه را به خطر انداخته است

مزمّن تبدیل خواهد شد. وضعیتی که پیامد آن تعمیق شکاف اجتماعی و کاهش سرمایه اجتماعی است. در مقابل اگر سیاست‌های اقتصادی با ثبات، شفافیت در بیان واقعیت‌ها و هماهنگی نهادی همراه شود جامعه به تدریج از رفتارهای تدافعی فاصله می‌گیرد. کاهش التهاب بازار پیش از هر چیز نیازمند اطمینان بخشی اجتماعی است. اطمینانی که از صداقت، ثبات و پیش‌بینی‌پذیری ناشی می‌شود. من معتقدم افزایش لجام گسیخته ارز و طلا پیش از آنکه یک نوسان قیمتی باشد علامت هشدار اجتماعی است. این پدیده از گسست میان انتظارات جامعه و چشم‌انداز اقتصادی حکایت دارد. مهار آن تنها با ابزارهای فنی ممکن نیست و بلکه نیازمند بازسازی اعتماد، تقویت ارتباطات عمومی و ایجاد افقی قابل‌باور برای آینده است. جامعه‌ای که به آینده اعتماد کند دیگر دارایی‌هایش را در پناهگاه‌های اضطراری پنهان نخواهد کرد». در ادامه ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

در فضای بی‌ثبات گرایش به فعالیت‌های غیرمولد و سوداگری تقویت می‌شود. وقتی جامعه احساس کند تلاش سالم به نتیجه نمی‌رسد تمایل به مسیرهای میان‌بر افزایش یافته که موجب تضعیف اخلاق اقتصادی می‌شود

حساس سریع‌تر ملتهب می‌گردند. چشم‌انداز آینده نه صرفاً به نرخ‌ها بلکه به مسیر اعتمادسازی بستگی دارد. اگر بی‌ثباتی در تصمیم‌گیری، نبود شفافیت و ناتوانی در مدیریت انتظارات ادامه باید نوسان‌های شدید ارز و طلا به وضعیتی مزمّن تبدیل خواهد شد. وضعیتی که پیامد آن تعمیق شکاف اجتماعی و کاهش سرمایه اجتماعی است. در مقابل اگر سیاست‌های اقتصادی با ثبات، شفافیت در بیان واقعیت‌ها و هماهنگی نهادی همراه شود جامعه به تدریج از رفتارهای تدافعی فاصله می‌گیرد. کاهش التهاب بازار پیش از هر چیز نیازمند اطمینان بخشی اجتماعی است. اطمینانی که از صداقت، ثبات و پیش‌بینی‌پذیری ناشی می‌شود. من معتقدم افزایش لجام گسیخته ارز و طلا پیش از آنکه یک نوسان قیمتی باشد علامت هشدار اجتماعی است. این پدیده از گسست میان انتظارات جامعه و چشم‌انداز اقتصادی حکایت دارد. مهار آن تنها با ابزارهای فنی ممکن نیست و بلکه نیازمند بازسازی اعتماد، تقویت ارتباطات عمومی و ایجاد افقی قابل‌باور برای آینده است. جامعه‌ای که به آینده اعتماد کند دیگر دارایی‌هایش را در پناهگاه‌های اضطراری پنهان نخواهد کرد.

دولت پزشکيان باتوجه به شرایط کشور بودجه سال آینده را انتقابی تدوین کرده است. این اتفاق به معنای پیش‌بینی نظام حکمرانی از روزهای سخت آینده است؟
هم‌زمان با فشارهای اقتصادی و محدودیت منابع مفهوم صرفه‌جویی به یکی از پرتکرارترین کلیدواژه‌های سیاست‌گذاری تبدیل شده است. دولت‌ها از مردم می‌خواهند کمتر مصرف کنند، صبور باشند و همراهی نشان دهند. اما پرسش اساسی این است: آیا صرفه‌جویی دولتی به تنهایی می‌تواند موتور رشد ملی را روشن کند یا آنچه جامعه را به حرکت درمی‌آورد صداقت ساختاری و اعتماد متقابل میان مردم و حاکمیت است؟ از نگاه آسیب‌شناسی اجتماعی رشد ملی نه محصول دستور است و نه نتیجه توصیه‌های یک طرفه

صداقت سرمایه‌ای پایدار برای رشد ملی ایجاد می‌کند. جامعه‌ای که احساس کند با آن صادقانه سخن گفته می‌شود آماده فداکاری است اما جامعه‌ای که صداقت را احساس نکند حتی در وفور منابع به رشد واقعی نخواهد رسید

محمد مهاجری مطرح کرد:

پشت پرده یک نامه به مسعود پزشکیان

آن اینکه باتندروی به جریان اصلاحات حمله می‌کردند. این فعال مطبوعاتی با بیان اینکه تندخویی، بد اخلاقی، بددینی و عصیان‌بودن را ویژگی‌های باز اعضای جبهه پایداری خواند و اظهار کرد: در واقع اعضای این جبهه کارکرد خود را فقط در شلوغ‌بازی می‌دانند. هر چند شاید در بین آنها افراد بسواد هم باشند ولی همین‌ها

است. اساساً کردی که از ابتدا برای این جبهه تعریف شد، همین بوده است. گذشته نیروهای جبهه پایداری را نگاه کنیم یک حقیقت نمایان می‌شود و آن اینکه هر چند جبهه پایداری از ابتدای دهه ۱۹۰ اعلام موجودیت کرد اما موسسین آن از دهه‌ها پیش در عرصه سیاسی فعال بودند و یک کارکرد هم بیشتر نداشتند و

یادداشت

فقر شاغلان در ایران

حسین عیده نیری
اقتصاد دان

نظریه‌های کلاسیک «فقیران شاغل» دیگر برای توضیح وضعیت امروز ایران کفایت ندارند. آنچه در اقتصاد ایران در حال وقوع است، پدیده‌ای بومی و ساختاری است که می‌توان آن را «فقر شاغلان در اقتصاد متورم، پوپولیستی و بودجه‌محور» نامید.

در این چارچوب، مسأله اصلی نه کمبود فرصت شغلی، بلکه فرسایش سیستماتیک دستمزد واقعی در بستر تورم مزمن، بی‌ثباتی اقتصاد کلان و اکنون قیود سخت بودجه‌ای سال ۱۴۰۵ است.

بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که ساختار مالی دولت، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم، فشار مضاعفی بر درآمد واقعی شاغلان وارد می‌کند. در این بودجه، بیش از ۶۰ درصد منابع در شرکت‌های دولتی متمرکز شده و بودجه عمومی که محل اصلی پرداخت حقوق و ارائه خدمات رفاهی است، عملاً کوچک و کم‌اثر شده است.

در عین حال، هزینه‌های جاری دولت از درآمدهای پایدار پیشی گرفته و کسری عملیاتی بزرگی شکل گرفته که بنا بر تجربه، نهایتاً از مسیر تورم، افزایش قیمت‌ها و کاهش قدرت خرید به مردم منتقل می‌شود.

در چنین ساختاری، حتی اگر در ظاهر افزایش اسمی دستمزد دولتی‌ها در قانون بودجه پیش‌بینی شود، این افزایش نه‌تنها جبران‌کننده تورم انتظاری نیست، بلکه در برابر تورم تحقق‌یافته نیز عقب می‌ماند. بودجه ۱۴۰۵ با اتکالی بالا به مالیات‌های

غیرمستقیم، افزایش نرخ‌ها، حذف یا تضعیف یارانه‌های پنهان و انتقال هزینه‌ها به قیمت کالاها و خدمات، شکافی جدید میان مزد اسمی و مزد واقعی ایجاد می‌کند. این همان نقطه‌ای است که فقر شاغلان، نه به‌عنوان پیامدی تصادفی، بلکه به‌عنوان نتیجه قابل‌پیش‌بینی سیاست مالی ظاهر می‌شود. وقتی تورم برای سال‌های متوالی بالاتر از رشد بهره‌وری و افزایش دستمزد باقی می‌ماند، اشتغال دیگر تضمین‌کننده رفاه نیست. شاغل رسمی، کارگر صنعتی یا کارمند خدماتی، همگی در معرض سقوط به زیر خط فقر قرار می‌گیرند.

در این وضعیت، اشتغال موجود به نوعی بیکاری پنهان با لباس شغل تبدیل می‌شود؛ یعنی فرد شاغل است، اما درآمد او کفاف بازتولید حداقلی زندگی را نمی‌دهد. این منظر تاریخی، از دوره شهرداری‌ها و سپس ریاست جمهوری آقای احمدی‌نژاد، سیاستی در ایران نهادینه شد که می‌توان آن را «اشتغال‌زایی با تقسیم دستمزد» نامید.

دولت‌ها برای پاسخ به فشار اجتماعی بیکاری، به‌جای افزایش بهره‌وری و سرمایه‌گذاری مولد، تعداد شاغلان را افزایش دادند، اما حقوق واقعی یک نفر را میان چند نفر تقسیم کردند. این الگو، که در شرکت‌های دولتی و خصولتی به‌وضوح دیده می‌شود، در بودجه ۱۴۰۵ نیز تداوم یافته است؛ جایی که هزینه‌های پرسنلی تثبیت یا سرکوب می‌شود، اما تعداد کارکنان کاهش معنا دارند. افزون بر این، بودجه ۱۴۰۵ با محدود کردن امکان افزایش واقعی دستمزد‌ها و هم‌زمان تشدید فشارهای قیمتی (از مسیر انرژی، مالیات، نرخ ارز ترجیحی و هزینه‌های خدمات عمومی)، عملاً توان چانه‌زنی نیروی کار را تضعیف می‌کند. در چنین شرایطی، حتی بخش خصوصی نیز قادر به مایل به افزایش دستمزد واقعی نیست، زیرا سیگنال‌های کلان اقتصادی به‌ویژه از ناحیه سیاست مالی، ثبات را از افق تصمیم‌گیری بنگاه‌ها حذف کرده است. در این میان، حضور نیروی کار ارزان مهاجر و گسترش ساختارهای اداری کم‌بازده، به‌عنوان عوامل مکمل عمل می‌کنند. اما نقطه تمایز وضعیت کنونی با گذشته در این است که بودجه ۱۴۰۵ این روند‌ها را تثبیت و قفل می‌کند. کسری عملیاتی، نبود منابع پایدار رفاهی، تمرکز بودجه در شرکت‌های دولتی و انتقال هزینه‌ها به مردم، همگی به این معناست که فقر شاغلان دیگر صرفاً محصول بازار کار نیست، بلکه نتیجه مستقیم معماری بودجه‌ای دولت است.

در مدل ایرانی، فقر شاغلان حاصل برهم‌کنش سه نیروست: تورم مزمن، اشتغال پوپولیستی، و اکنون سیاست مالی انتقاضی ضد رفاه که در بودجه ۱۴۰۵ تجلی یافته است. تا زمانی که اصلاح ساختار بودجه، مهار تورم و بازتعریف رابطه دستمزد و بهره‌وری به‌صورت هم‌زمان در دستور کار قرار نگیرد، اشتغال در ایران همچنان از کارکرد رفاهی خود تهی خواهد ماند و «فقر شاغل» به وضعیت مسلط نیروی کار بدل می‌شود.